

Podcast Konkurrenten

Avsnitt 9: Intervju med Ann-Christin Nykvist på Upphandlingsmyndigheten

Textversion av Konkurrenten avsnitt 9 (publicerat 7 mars 2016), vill du hellre lyssna på avsnittet kan du ta del av det på vår webbplats www.konkurrensverket.se/konkurrenten.

Ola Billger:

Välkommen till Konkurrenten, Konkurrensverkets podd om upphandling och konkurrensfrågor. I dag har vi celebret besök, vi har Upphandlingsmyndighetens generaldirektör Ann-Christin Nykvist med oss. Ann-Christin Nykvist är Upphandlingsmyndighetens första generaldirektör och sitter från 1 september 2015 och fram till den 15 april 2016 när hon efterträds av Inger Ek. Hjärtligt välkommen hit Ann-Christin.

Ann-Christin Nykvist:

Tack ska du ha.

Ola Billger:

Första frågan är egentligen så här Ann-Christin, varför behövs det ett upphandlingsstöd överhuvudtaget?

Ann-Christin Nykvist:

Jag tycker man kan ha flera ingångar där. Den väldigt naturliga ingången är att det handlar om väldigt mycket pengar i samhället, 630 miljarder brukar jag använda som en siffra. Det här utvecklas för varje år så den kanske till och med är litet större i dag. Och man kan också säga att det handlar ju inte bara om det som blir upphandlat, det handlar ju också om det man köper och då är det en miljard till eftersom vi jobbar på Upphandlingsmyndigheten med hela inköpsprocessen. Det finns ju också den andra aspekten på det här och det är ju de olika samhälleliga intressena som finns i detta. Att man genom upphandlingen kan bidra till att man når ett flertal väldigt viktiga samhälleliga mål.

Ola Billger:

Innan vi kommer in på de där samhällseliga målen, är din bild av att svensk upphandling fungerar väl i dag? Den offentliga upphandlingen.

Ann-Christin Nykvist:

Min bild är att medvetenheten om möjligheterna med att göra goda upphandlingar har ökat, sedan tycker många att det här är svårt och det gör väl att det finns en förbättringspotential. De som upphandlar, de gör det ofta vid ett enstaka tillfälle, det är få aktörer som gör många upphandlingar och det där gör ju också att det finns ett behov av att få stöd, det finns ett behov av att få hjälp och i det ligger också en förbättringspotential.

Ola Billger:

Hur märker ni det behovet? Vad säger de som hör av sig till Upphandlingsmyndigheten?

Ann-Christin Nykvist:

Det är en väldigt stor variation på frågorna, en del frågor är väldigt, väldigt svåra och kräver juridisk utredning. Andra är betydligt enklare. Man vill veta väldigt grundläggande hur formulerar jag mina krav, hur följer jag upp? Det finns frågor som handlar om väldigt, väldigt jordnära saker, risker för att det ska bli en överprövning men en mycket vanlig fråga är får jag göra en direktupphandling?

Ola Billger:

Det där är ju intressant därför att det är en fråga som berör både Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket, det är en viktig stödfråga för upphandlare och inköpare ute i landet. I vilka lägen får jag direktupphandla när jag kommer under gränsen som då ligger på cirka 534 000 kronor. Ur Konkurrensverkets perspektiv är det en extremt viktig tillsynsfråga därför att stora delar av tillsynsverksamheten på upphandlingssidan handlar just om otillåtna direktupphandlingar. Här har vi ett samarbete mellan Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten med en digital vägledning som vi presenterar tillsammans under våren i mitten av februari. Varför är en sådan vägledning viktig?

Ann-Christin Nykvist:

Vi får många frågor på det här området och här finns ett tydligt stödbehov, många uppfattar också att det här är svårt. Jag är väldigt glad över det samarbetet vi har med Konkurrensverket för här kan vi ju då förtydliga vad är det som gäller, vad får jag göra? Vi hade tidigare också ett arbete som vi presenterade tidigare under 2015 som gäller varor och tjänster av samma slag, där vi såg att det fanns en väldigt stor efterfrågan på att också få råd och stöd. Och nu har vi gått vidare tillsammans med Konkurrensverket med den här elektroniska vägledningen och jag också väldigt glad att vi använder det digitala verktyget, för jag tror att det ger en ökad enkelhet i att också kunna använda vårt stöd och det gör ju oss effektivare på myndigheterna när vi kan arbeta på det sättet.

Ola Billger:

Den här digitala vägledningen som handlar om hur man får direktupphandla, den hittar ni på konkurrensverket.se och på upphandlingsmyndigheten.se. Det är en ganska tydlig guide till när man får direktupphandla och det är som sagt den vanligaste frågan som kommer in både till Konkurrensverket och till Upphandlingsmyndigheten. Målet någonstans är ju att det ska göra det lätt för upphandlare och inköpare att göra rätt saker.

Ann-Christin Nykvist:

Man ska göra rätt direkt och det är ju målet för oss, att vi ska underlätta. Och jag brukar säga att vi på Upphandlingsmyndigheten, som nu är en självständig, fristående myndighet för att hantera stödet, vi ska vara möjliggöraren. Vi ska kunna visa litegrann hur långt kan jag gå, var går gränsen? Och vi ska också vara på det sättet noggranna, att vi inte ska utsätta de upphandlande myndigheterna och enheterna för risker men ändå, här finns ett utrymme för oss som myndighet att bli ännu tydligare och bli bättre att vara den här möjliggöraren.

Ola Billger:

Upphandlingsmyndigheten startades ju 1 september 2015 när upphandlingsstödet blev en egen myndighet, det som tidigare samlades ihop på Konkurrensverket. Vilka fler samarbetsytor finns det mellan Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten som är till nytta för inköpare och upphandlare?

Ann-Christin Nykvist:

Den absolut viktigaste samarbetsytan, det är ju att vi ser till att när vi gör våra analyser att vi i största möjliga utsträckning hamnar i samma resultat, så att vi inte förvirrar. Vi har de här gränsytor och ibland så går de där ihop på ett sätt så att vi måste vara eniga och tala med en röst. Så det är ett viktigt arbete att vi när det gäller att analysera vad regelverket står för, vad det är som gäller, att vi talar med en och samma röst. Och om vi då inte skulle göra det i något enskilt fall, så ska vi vara tydliga på varför vi har olika uppfattningar, det är en viktig kontaktyta. En annan viktig kontaktyta, det är ju kunskapsutvecklingen, vi jobbar ju tillsammans när det gäller forskningsfrågor, när det gäller statistikfrågor. Vi har flera gemensamma gränsytor när det gäller de internationella frågorna och så finns det också en annan fråga och det är att vi samarbetar för att vi också ska bli effektivare och kunna liksom göra mer för de pengar vi får via statsbudgeten.

Ola Billger:

Skattebetalarnas medel ska användas på rätt sätt?

Ann-Christin Nykvist:

Ja, och det är liksom i dubbel bemärkelse. Vi ska se till så att vi är effektiva som myndigheter och de stöd och de råd vi ger, det ska bidra till att skattemedlen används effektivt när det gäller upphandling. Så det är ett väldigt, väldigt viktigt offentligt uppdrag som vi har.

Ola Billger:

Upphandlingsmyndigheten är då Sveriges yngsta myndighet, den har funnits sedan 1 september 2015. Vilka reaktioner har ni hunnit få ifrån målgrupperna så här långt? Det här spelar vi in ska jag säga en ganska trist februaridag 2016. Ni har varit igång lite mer än ett halvår.

Ann-Christin Nykvist:

En fem månader ung myndighet kan man säga, som har haft en riktig rivstart. En flygande start med ett arv från bland annat Konkurrensverket, som har gjort att vi har kunnat agera i sakfrågorna. Och vi har känt oss mycket varmt välkomna av både upphandlande myndigheter, enheter, leverantörer och samarbetspartners. Vi har vind i seglen. Jag skulle vilja säga att vi har medvind, så det har varit väldigt, väldigt, väldigt roligt att då få vara med och bygga upp den här myndigheten. Så positiva kommentarer. Och vi har också varit ute med en del konkret arbete, där vi ju då frågar avnämarna vad de tycker om stöd och råd och det är genomgående väldigt goda omdömen. Så vi jobbar i positiv anda. Det finns en väldigt efterfrågan, väldigt förväntningar och i det ligger också utmaningar.

Ola Billger:

Sakligt då eller materiellt, vad är de viktigaste områdena, de viktigaste utmaningarna förutom just det här att bygga upp en ny myndighet som är någonting som ligger litegrann vid sidan av men det som användarna märker av?

Ann-Christin Nykvist:

Ja, vi har ju ett grunduppdrag och det är att se till att vi bidrar till att vi får en effektiv, rättssäker upphandling och där man också använder konkurrensen, för konkurrensen på marknaden bidrar ju till att det blir bättre affärer. Sedan så jobbar ju regeringen på att också höja ambitionen på det här området. Vi ska bidra till, genom upphandling, till innovationer. Upphandlingen är ett medel att få ett hållbart samhälle, att nå olika miljömål, att bidra till att man kan ställa olika typer av sociala krav. Så att vi är ju litegrann i stormens öga inom ett politikområde där regeringen har höjt ambitionerna och i det ligger en mycket, mycket stor utmaning.

Ola Billger:

Om vi tittar på de här två intressanta delarna, innovation och hållbarhet, hur ser det konkreta arbetet ut på innovationsområdet? Vad är det upphandlingsstödet kan bidra med?

Ann-Christin Nykvist:

Vi har ett arbete som har bedrivits tidigare på Konkurrensverket och under hösten på vår myndighet tillsammans med Vinnova där vi har jobbat med olika typer av insatser för att hjälpa de upphandlande myndigheterna att också skapa sådant som kanske inte finns på marknaden eller nya sätt att använda en produkt och kunna hantera det i samband med upphandlingen. Men vi har också ett

regeringsuppdrag som handlar om att vi ska främja upphandling genom tidig dialog, så då lägger man på en dimension till och där har vi ett program som vi nu driver som ska pågå ändra fram till 2019 och där har vi också fått en del särskilda resurser från regeringen. Så det är flera aktiviteter som går parallellt när det gäller innovation och här är det ju också viktigt att vi får med leverantörerna. Så här kommer vi att jobba med olika typer av metodutveckling, våra facilitatorer, vi kommer också kunna ge en del konkret stöd till projekt som kan, på olika sätt, stå modell för hur man i framtiden kan arbeta med innovationsfrågor.

Ola Billger:

Varför är det viktigt med tidig dialog?

Ann-Christin Nykvist:

Jo, tidig dialog är ju viktigt för att du också ska kunna släppa in leverantören som kanske har massor med idéer om hur man skulle kunna bättre tillgodose de behov som den upphandlande myndigheten har. Det kan både vara tjänster och varor. Så det är väldigt centralt för att också då få den här förnyelsen och helt enkelt få bättre välfärd, bättre välfärdstjänster.

Ola Billger:

Det finns ju många stora samhällsfrågor som går in i upphandling, en av dem nämnde du själv, det handlar ju om hållbarhetseffekten. Hur ser det konkreta arbetet ut där?

Ann-Christin Nykvist:

När det gäller miljöfrågorna så har vi mycket, mycket stöd som redan finns på plats. Vi har en kriteriedatabas med 630 unika kriterier och det är varierande områden: Och den här databasen, den vårdar vi, vi ser till att vi förvaltar, vi korrigerar om det är någonting som händer, kanske någonting som utvecklar sig på marknaden och vi ser till att vi också utvecklar nya kriterier. Så där finns ett väldigt, väldigt bra stöd redan. När det gäller det sociala området så är vi i början av ett utvecklingsarbete, där tittar vi litegrann på olika arbetsmiljöfrågor, andra frågor som kan vara av etisk karaktär. Just nu driver vi bland annat ett pilotprojekt som handlar om hur man ska kunna hantera den här typen av frågor inom transportsektorn, inom taxibranschen "Schyst taxi" där vi jobbar med kollektivavtalsvillkoren och tittar på hur skulle man kunna ta med sig det här i en upphandling och hur skulle man då formulera kraven.

Ola Billger:

När det gäller stora samhällsfrågor som är på agendan just nu så finns det ju rätt mycket som går in i varandra. Vi pratar om ökat bostadsbyggande, vi har också en migrationsutmaning. Hur ser Upphandlingsmyndighetens arbete ut där?

Ann-Christin Nykvist:

Ja, där fick vi ju en puck direkt när vi var den nybildade myndigheten. Vi fick ett regeringsuppdrag att ta fram en vägledning när det gäller hur man kunde hantera upphandling när det var synnerlig brådska utifrån ett meddelande från kommissionen. Så vi jobbade intensivt första månaden med det här och jag tycker att vi har fått fram en bra vägledning som försöker sortera begreppen när det gäller synnerlig brådska. Vad kan man göra för att hantera de här väldigt svåra situationerna? Och också när det är sådant som händer i samhället där det liksom kan vara fara för liv, man måste få tak över huvudet och man måste få mat. Vad kan man göra i sådana situationer?

Ola Billger:

Är det vanligt att ni får in frågor i det häradet, migration och upphandling så här långt på myndigheten?

Ann-Christin Nykvist:

Här är det ju en stor aktör på den statliga sidan och det är ju Migrationsverket. Vi har ju en nära dialog med Migrationsverket och har gett dem ett stöd i olika avseenden och det är en levande fråga. Så sent som i dag talade jag med chefsjuristen på Upphandlingsmyndigheten kring ett stöd i samband med en ramavtalsupphandling som Migrationsverket ska göra. Sedan när det då gäller kommunerna och deras behov i sammanhanget, javisst men jag tror att den här vägledningen som vi gick ut med, att den har också hjälpt många, så att det är väl inte den typen av frågor som är vanligast i vår helpdesk utan de tar någon annan väg.

Ola Billger:

Du var själv inne litegrann på att upphandling kan uppfattas som krångligt och svårt. När vi har gjort intressentmätningar och ser på hur folk ser på upphandlingslagstiftningen jämförelsevis med konkurrenslagstiftningen så märker vi att det inte är Sveriges mest älskade lagstiftning. Vad är dina första erfarenheter själv av upphandling, tyckte du själv att det var komplicerat och svårt i början?

Ann-Christin Nykvist:

Den första egna erfarenheten var nog när jag var administrativ chef på Konsumentverket för väldigt, väldigt länge sedan. Det var nog inte samma stränga regelverk vi hade på den tiden men ändå handlade det väldigt mycket om hur gör man nu för att gå runt det här regelverket? Det var nog den bilden jag hade, att det var någonting som var ett hinder och inte någon möjlighet. Jag kan ta ett exempel när jag var chef på Statens tjänstepensionsverk, SPV. Vi var väldigt stora kunder hos bland annat olika it-leverantörer, både när det gällde drift och när det gällde utvecklingsarbete. Och där såg vi upphandling som en möjlighet och vi lade ner mycket tid och resurser på hur vi då förberedde våra upphandlingar och också hur vi följde upp våra upphandlingar för att få ut så mycket som möjligt av de kontrakt som vi träffade. Men det är mycket en ledningsfråga, jag

tror att om inte jag hade varit intresserad av frågorna då kanske de inte hade haft den digniteten. Så det är viktigt att ledningen på myndigheterna är intresserade och att de också får stöd och information för att också kunna agera.

Ola Billger:

Det handlar litegrann om att bygga upp statusen för upphandlare och inköpare, de som sitter med expertkunskaperna ute på myndigheter och kommuner föreställer jag mig.

Ann-Christin Nykvist:

Ja, absolut. När vi tittar på de målgrupper som vi har så är det ju inte bara de som rent faktiskt operativt gör upphandlingarna utan vi vill titta på hela inköpskedjan. Och vi vill nå beslutsfattare för att också höja statusen och att man inte blir för begränsad att man bara tittar på själva upphandlingstillfället utan vi tittar på hela inköpskedjan. Både när det gäller hur du förbereder upphandlingen och hur du följer upp upphandlingen.

Ola Billger:

Men den här bilden av upphandling som lite svårt och lite krångligt och lite snårigt, hur lång tid tror du att det tar innan den bilden har förändrats?

Ann-Christin Nykvist:

Jag tror nog inte att man ska tro att det någonsin kommer att bli helt enkelt, för att det är svåra regelverk. Det är många hänsyn som ska tas inom ramen för de här regelverken. Vi kommer att få en ny lagstiftning inom kort, under 2016 ska förhoppningsvis en ny lagstiftning vara på plats. Den lagstiftningen ger ökade möjligheter men det är inte säkert att det blir enklare. Så jag tror att både stödmyndigheten och tillsynsmyndigheten kommer att ha väldigt viktiga uppdrag framöver.

Ola Billger:

Den 15 april får Upphandlingsmyndigheten en ny generaldirektör, då är det Inger Ek som kommer från Upphandlingsbolaget i Göteborg som tar över. Vad har du för råd till henne, Ann-Christin Nykvist?

Ann-Christin Nykvist:

Det där är svårt, att ge råd till efterträdare. Jag skulle vilja säga så här: att jag gratulerar min efterträdare till ett mycket, mycket roligt uppdrag. För det första att få vara generaldirektör och få leda en statlig myndighet, det är ett väldigt fint uppdrag och man jobbar i det allmännas tjänst, så bara det gör att det är roligt, att det är viktigt. Det är en myndighet där efterfrågan är stor, där de vi är till för är positiva, regeringen har idéer om att utveckla lagstiftningsområdet och vi har väldigt duktiga medarbetare på Upphandlingsmyndigheten. Så det finns väldigt goda förutsättningar att göra skillnad när man är chef på den här myndigheten. Jag tror att det är viktigt att man ser till den här rollen som man har som chef för

en myndighet att också ta vara på möjligheten att nätverka, inte bara inom professionen utan också lite mer generellt inom statsförvaltningen, för man kan på det sättet också få en effektivare myndighetsorganisation. Så Upphandlingsmyndigheten får en chef som då kommer från professionen, är en erfaren chef och bara det gör att hon inte behöver så många råd. Men jag tror att hon ska ta vara på möjligheten att samverka också med andra generaldirektörer, med andra chefer i förvaltningen inte bara Konkurrensverket. Jag tror att det finns också andra viktiga myndigheter som den nya generaldirektören ska söka samverka med.

Ola Billger:

Och givetvis är det så att även Inger Ek är hjärtligt välkommen till podden Konkurrenten. Du pratade ju själv litegrann här om uppdraget att verka i det allmänna tjänst och att det är ett ganska fint uppdrag. Du har själv lång erfarenhet och om vi bara tar några av de saker du har gjort, du varit statssekreterare i Civildepartementet, du har varit statssekreterare i Kulturdepartementet, du har varit generaldirektör för Konkurrensverket, du har varit jordbruksminister, du har varit generaldirektör för Statens tjänstepensionsverk, SPV, och nu för Upphandlingsmyndigheten. Av alla de här uppdragen, vilket tyckte du var roligast?

Ann-Christin Nykvist:

Alltså, jag tycker att jag har haft tur för jag har genomgående haft spännande, intressanta uppdrag som jag har tyckt varit roliga. Jag går nog i gång lite alldeles extra när jag känner att jag ser resultaten, att nu har jag bidragit till det som jag var satt att åstadkomma. Då finns det några saker som har varit särskilt roliga, uppdraget på Konkurrensverket på 90-talet var väldigt roligt för då hade vi en tämligen ny lagstiftning där vi började trycka på några knappar och vi kunde se att vi genom det arbete vi gjorde påverkade på olika sätt så att det blev en effektivare konkurrens till nytta för konsumenterna. Och just det, till nytta för konsumenterna, det har ju varit väldigt centralt för mig. Jag hade det också till del på Statens tjänstepensionsverk, där jag kunde känna att även om vi var tjänstefabrik där det var väldigt mycket som skedde i datorerna, så jobbade vi också med information till de som skulle hantera det som jag tror en medborgare tycker är svårare än upphandling och det är det här med pension. Hur ska jag göra för att få en bra pension och hur gör jag när jag ska gå i pension? Där var det också att det fanns någonting som gav en kick, alltså härligt att kunna få bidra till det här. Upphandlingsmyndigheten, där har jag bara fått smaka på möjligheterna och där jobbar man ju kanske inte direkt mot medborgarna utan det finns en nivå däremellan. Här finns möjlighet att göra skillnad men jag kommer inte riktigt få uppleva det tror jag. Jag får vara med i ett uppbyggnadsskede, jag får hjälpa till och skapa en fungerande myndighet.

Ola Billger:

Det låter nästan som det är roligare att vara generaldirektör än att vara minister?

Ann-Christin Nykvist:

Det är väldigt roligt att vara minister, då kan man verkligen få bidra, men det är inte riktigt så att man där känner att jamen, oj nu blev det en effekt, det är litet mer långsiktigt och det är litet svårare processer. Men det finns saker som jag åstadkom när jag var jordbruks- och konsumentminister som jag kan vara stolt över, så det finns saker där också som är väldigt roliga. Jag vill inte vara utan den erfarenheten, man får vara med om väldigt mycket intressant och man lär sig otroligt mycket om hur samhället fungerar och vad man behöver göra för att också värna samhället.

Ola Billger:

Du slutar som generaldirektör den 15 april 2016, men du framstår ju inte direkt som en person som kommer att dra dig tillbaka under ett täcke av pensionering, så att säga. Vad kommer du att göra efter 15 april?

Ann-Christin Nykvist:

Uppdraget som chef för Upphandlingsmyndigheten kom ju litet plötsligt för mig, det var inte riktigt så jag hade tänkt mig hösten 2015, så jag hade dragit igång en del uppdrag. Jag har styrelseuppdrag, jag sitter bland annat i Statens servicecenters styrelse, jag sitter i ESV:s insynsråd, jag hjälper också Regeringskansliet och Finansdepartementet med en del frågor kring strategisk styrning och det skulle jag ha jobbat litet mer med under hösten, så det ska jag gå igång med nu under våren. Sedan är jag litet road av kultursektorn, så där har jag flera uppdrag.

Ola Billger:

Och det har väl hängt kvar antar jag sedan jobbet som statssekreterare på Kulturdepartementet. Vad är det du gör inom kultursfären?

Ann-Christin Nykvist:

Jag har ett styrelseuppdrag som ordförande i någonting som heter Musikalliansen AB. Det är kulturpengar som ska verka för att duktiga musiker ska kunna hålla kvar sin kompetens och också vara mera anställningsbara. Så man har ett anställningskonto, man jobbar i Musikalliansen när man inte har spelningar. Mycket, mycket värdefullt. Närmare 150 musiker är anställda i företaget. Sedan är jag ordförande i någonting som heter Sveriges konstföreningar, en lite okänd förening men en folkrörelse, 250 000 medlemmar, med föreningar och distrikt i hela Sverige. Jag är ordförande i någonting som heter Kulturmiljöfrämjandet, jag sitter också i styrelsen för Nils Harrys konstmuseum. Så det är ett antal uppdrag som jag älskar.

Ola Billger:

Målar du någonting själv?

Ann-Christin Nykvist:

Jag målar ingenting själv men jag jobbar gärna med händerna men då blir det inte konst, det blir mera hemslöjd när jag jobbar med händerna, så jag har just anslutit mig till vävstugan hemma i HSB-föreningen. Sedan så har jag en familj som växer, på väldigt kort tid så har jag fått många barnbarn, jag har fem barnbarn och de är väldigt små, de är mellan fem år och tre månader. Och jag hoppas att jag ska ha tillfälle att vara lite mer farmor än jag har varit hittills, mina barn tycker alla fall att jag ska vara litet mera farmor.

Ola Billger:

Hjärtligt tack för att du kom till Konkurrenten Ann-Christin.

Ann-Christin Nykvist:

Tack så mycket.